

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:
Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 3. Ljubljana, 1. svečana 1895. XXXV. leto.

Vsebina: Andreju Praprotniku. — Jos. Ciperle: Národna vzgoja. — Val. Burnik
Kako je risati zemljevid šolske občine. — Društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča
v Ljubljani. — Listek. — Književnost. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik
— Uradni razpis učiteljske službe. — Listnica. — Vabilo.

Andreju Praprotniku,
25letnemu udu c. kr. deželnega šolskega sveta.

Boril si hrabro se in vedno
Povzdigoval ti našo stvar,
Zatorej mesto je ugledno
Odbral naš stan ti za vsekdár.

Spoštljivo gleda in zaupno
Naté slovenski učenik,
Saj njega zval na delo skupno
V dneh odločilnih tvoj je klik.

Izbral si geslo mu najblažje:
Spoštuj se, da boš spoštovan,
Bojuj za pravo se najdražje —
Za prosti svoj, za častni stan!

In kar doseglo je borjenje,
To v tebi temelj svoj imá,
Ti mu posvetil si življenje
In čustva blagega srcá!

A tudi zdaj še izgorelo
 Navdušenje ni mladih dnij —
 Možá utrudi dolgo delo,
 Če tudi krepkih je močij.

Kakòr pomladna sapa trosi
 Po zraku rožin vonj sladák :
 Takó tvoj list med svoje nosi,
 Kar vzgojil duh je tvoj krepák.

In to dovòlj je — zdaj počivaj,
 V blagosti naj te Bog živí,
 Plačilo svoje v tem uživaj,
 Da delo tvoje sad rodi!

„Tovariš“.

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

12.

Qed tem pa, ko se nam bližajo nekateri odpadniki v koži Slovencea, so zopet drugi, ki z vso predrznostjo kažó tujo kožo, kojo so navlekli na se. Ti svetujejo nam pa kar naravnost, da je najbolje za nas, ako se potujčimo kazóč na se, da so tudi oni sedaj prav srečni, da so se potujčili. To misel ali boljše nesmisel razvijal je nekoč dr. Ratkovsky rojen Čeh, sedaj patentiran odpadnik, ter prisojal še celo državi pravico, da sme germazivoti Čeha in Slovence. Tako daleč smo tedaj že prišli, da se odpadniki smejo še hvaliti ter se šopiriti in se staviti še v izgled poštenim rodoljubom. Nam se studijo taki ljudje, in z lahkim srcem jih prepuččamo temu, kdor jih hoče pobrati in odbravati njihovo mišljenje. Toliko pa rečemo, da mi Slovenci vsem našim nasprotnikom in odpadnikom na ljubo se ne bomo potujčili ali zaspali, ampak na podlagi svoje literature in narodnosti bomo skušali doseši vrhunec svoje omike.

Videli smo pa tudi, da naši nasprotniki sami prav za prav ne vedó, kaj je panslavist in panslavizem, kajti vsak podtika temu pojmu kaj drugega. To je najjasnejši dokaz, da je panslavizem le izmišljotina naših nasprotnikov, ki je skovana le v to, da nas strašijo ž njo in ovajajo, kjer se jim zdi dobro.

13.

Dan danes razkosani smo Slovenci po raznih kronovinah avstro-ogrške države, celo v Gornji Italiji nas biva mnogo. Okolo nas in med

nami so pa naseljeni razni mogočnejši narodje, ki nam že od starodavnosti niso bili niti prijazni, niti naklonjeni, ki so nas, kakor jasno priča zgodovina, od nekdanj tesnili, tako da smo Slovenci zasedajoči nekoč mnogo večje ozemlje, se skrčili le na par kronovin, in tudi tam se je naše število že zdatno pomanjšalo.

Predbaciva se nam rado, da se hočemo širiti na stroške družih narodnosti. Oj ti ljuba nedolžnost onih, ki nam to predbacivajo. — Trdi se tudi dalje, da vsled našega nasilstva se je treba boriti tem narodom za svoj obstanek. Oj, to je pa že vendar več, nego ljuba nedolžnost. Kdo se ne smeje? Mi Slovenci in Slovani sploh po spričalu vseh zgodovinarjev od starodavnosti miren in trudoljubiv narod, mi rušimo tuje narodnosti. Kdaj in kje smo storili neki kaj tacega?

Kako miren je bil že prihod Slovanov v Evropo, o tem piše jasno in določno dr. Ficker v svoji knjigi: „Die Völkerstämme der österreichisch-ungarischen Monarchie“. Čujmo tedaj: „Als rastlos fleissige Bebauer des Bodens erstritten sie (die Slaven) sich ihre Wohnsitze nicht mit Gewalt siegreicher Waffen, sondern füllten geräuschlos zuerst das verödete Flachland mit vereinzelt Weilern und Dörfern, machten allmählich auch höher gelegene Thäler sich zum Eigenthume und drangen endlich mit jugendlicher Rüstigkeit in die einzelnen Theile des Hochgebirgs“. — To se vse drugače čita. O nasilstvu tedaj že v onih časih, ko je pri vseh družih narodih vladala le kruta pest, pri Slovanih ni bilo ni sluha ni duha.

14.

Zdaj pogledjmo pa še dalje, kaj piše dr. Ficker v omenjeni knjigi osobito o nas Slovencih — „Die westpannonischen und norischen Slaven hiessen Slovenen, die gebirgsbewohnenden Theile derselben eigneten sich bald den Namen Korutaner an, woraus der neue Name Kärnten hervorgieng. Bis an die oberösterreichischen Seen und in den Pinzgau, bis zum Inn und den Dravequellen, bis nach Istrien und Friaul erstreckten sich ihre Niederlassungen, welche von den Baiern über die Traun in die Lienzer Klause, von den Longobarden in das untere Dravethal und an den Insonzo zurückgedrängt wurden. Noch heute erinnern nicht blos Benennungen von Localitäten — wie Graz, Leoben, Zlap im Möllthale und sehr zahlreiche längs der Insel und ihrer Nebenbäche, — sondern auch die Beifügung des Wortes „Windisch“ zu Ortsnamen, wo man gegenwärtig keine Slaven mehr sieht, z. B. Windisch-Matrey, Windisch-Bleiberg, Windisch-Garsten, Windischdorf bei Haag, Windischhueb im Innkreise u. a. m.“

Tedaj celo Kranjsko, Koroško, Primorsko in Štajarsko, velik del Solnograškega, Tirolskega in Gornje Italije zaseli so naši pradedje po

svojem prihodu l. 568 po Kr. Tu so bili Slovenci samostojni gospodarji, imeli so svojo upravo, svoje kneze in svoje plemstvo. Bili so pa miren in trudoljubiv narod, kar je veliko rečeno v času, ko je vladala po celi Evropi le kruta sila. Vendar mirno živeti ni jim bilo dano. Potem ko so jih, kakor smo čuli, dokaj že stisnili Bavari in Longobardi, napali so jih Avari, kojih nasilstva se niso mogli drugače obraniti kot s pomočjo Bavarov, koje je poklical slovenski knez Borút na pomoč. Otresli so se pač Avarov, a prišli so ob jednom pod oblast Bavarov, in po zmagi Frankov nad temi l. 788 ž njimi vred pod jarem frankovski.

Od začetka so pustili Franki Slovincem še nekaj samostojnosti. Niso se dotikali njih uprave, njih plemstva, pustili so jim tudi svobodno voliti svoje kneze. Toda kratko je trpelo to. Treba je bilo le najti vzroka vzeti jim še to. A kdor išče, ta najde. Prišli so na sled, da se misli upreti tedanji slovenski knez Ludjevit, in to dalo jim je povod, da so zrušili upravo slovensko, izgnali kneza, ter združili popolnem Slovence s frankovskim kraljestvom.

15.

Od te dobe namreč od l. 828, v kojem je umrl Ludjevit, začelo se je neomejeno gospodarstvo Frankov nad Slovenci. Frankovski vladarji dali so en del slovenskih pokrajin v fevd, drugi pa v dar svojim pristašem. Domače plemstvo izginilo je že v 10. stoletji, in prebivalstvo zgubilo je popolnem svojo last, ter imelo le pravico do užitka tega, kar je rodila zemlja. Iz te dobe sledí tudi priseljevanje Nemcev in Lahov na slovensko zemljo.

Tako so — po dr. Fickerju — koroški vojvode, in sicer bavarski Eppensteinerji in frankovski Ortenburgerji zelo pospeševali priseljevanje Nemcev iz Bavarskega in Frankovskega na Koroško. Pred temi naseljenci umikali so se Slovenci vedno bolj proti jugu, ali se pa potopili med njimi in se tako potujčili. Kakor na Koroškem, tako so prešli pa tudi na Tirolskem vši gradovi in rudniki in vsa obrt po mestih v nemške roke.

Nič drugače godilo se ni na Stajarskem. Zavisnost pokrajin ob rekah Rabi in Savinji od koroških vojvod dala je tudi tukaj povod nemškemu priseljevanju. Že v 13. stoletji raztegnili so se Nemci noter do Drave.

A Kranjsko tudi ni imelo druge usode. Brižinski in briksenški škofje in drugi plemenitaši, ki so imeli posestva na Kranjskem, priveli so mnogo nemških naseljencev v to deželo. Vendar se ti tukaj niso mogli nikjer prav razprostreti, ter so se največ pozgubili med Slovenci. Le oni naseljenci, koji so se naselili tam, kjer stoji sedaj Kočevje in v njega okolici, ohranili so si še svojo prvotno narodnost.

Isto tako trudili so se oglejski patrijarhi in goriški grofi z naseljevanjem nemškega živilja po Goriškem. Na drugi strani skrbeli so pa Benečani, da se je ojačil italijanski element po primorskih mestih in po njih okolicah.

In tu vidimo čudovito čudo. Med tem ko je slovensko prebivalstvo, kakor smo že čuli, prišlo ob vso svojo last in ob vse pravice, delile so se te v obilni meri tem priseljencem. Svobodni na slovenskih tleh so bili le ti tujci. Ni čuda tedaj, da jim je vzrastel greben, da jim raste še vedno, in da se čudijo, da dan danes zahteva Slovenec tudi enakih pravic, kar se tiče njega narodnosti, kakoršne ima priseljeni Lah in Nемеc na slovenskih tleh.

16.

Tudi poznejše dobe slovenske zgodovine so jako žalostne. Koliko našega naroda vničili so stoletni in stoletni boji z Benečani, Ogrji in Turki, koliko ga je bilo iztiranega v robstvo, koliko potujčenega. Boj, vedni boj bil je usojen Slovencem. Čuditi se je samo, da se nas je še sploh kaj ohranilo, da se je ohranil naš jezik, in sicer v tako divni krasoti, v taki jakosti in bogastvu oblik. Pač prinesel je v letošnje stoletje s seboj mnogo maróg, mnogo rjè, mnogo tujih spak; ali vsebina njegova je dragocena, kreпка, ter zmožna protiviti se poginu in noseča v sebi vse kali za svoj razvoj. Ta biser in te male pedí zemlje, na koji bivamo, to je vse, kar smo prejeli od svojih pradedov; in še nekaj, kar nas ima navdajati s pravim narodnim ponosom: in to so njih slavni čini, njih vztrajnost v bojih za svojo domovino, za vero in za svoj narodni obstanek. To je naša dedina. Na njeni podlagi hočemo dalje delovati in nikdar ne omahovati.

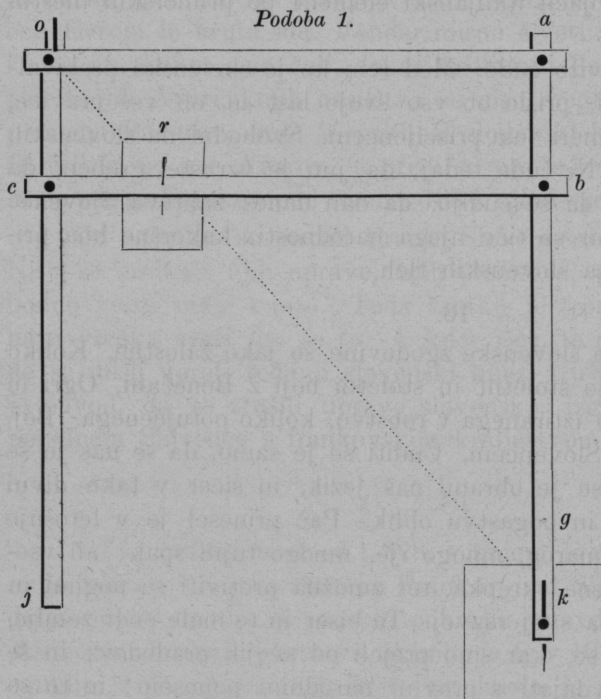
(Dalje prih.)

Kako je risati zemljevid šolske občine.

Konferenčno poročilo.

Hitro, a tudi jako natančno se kopira s takozvanim pantografom, s katerim se lahko pomanjšuje in povekšuje. Ta priprava (*Podoba 1.*) je paralelogram, obstoječ iz štirih lesenih navadno 15 mm širokih, 5 mm debelih in 65 mm dolgih stranic, ki so v točkah *o*, *a*, *c*, *b* lahko pregibljivi. Pri *o* je težko stalo, ki ima v sredi pritrjeno kovinasto os, okoli katere se pantograf med kopiranjem suče. V *r* je takozvani risanec (*Zeichenstift*), v *k* pa kovinast kopiranec (*Copierstift*), s katerim se vleče z roko po originalu. Stranica *c b* se premiče po krakih *o j* in *a g* in se, kjer je treba, z vijaki pritrdi. Da so vse stranice na ploskvi, na kateri se pantograf pregiblje, enako oddaljene, so pod *a*, in pod *ag*, *oj* in *ao* kolesca, katera izven tega pregibljivost

pantografa olajšujejo. Istočasno, ko vlečemo po izvorniku s kopirancem riše tudi risanec r . V tej poziciji pantograf zmanjšuje. Ako pa stalo o

predenemo v r in risanec r v o , se pa lahko pomanjšuje ali povekšuje. To pomanjševanje ali povekševanje temelji na sličnosti trikotov aok in ocr . Vsled tega je

$$ok : or = ao : co,$$

$$ok = \text{original} = 1$$

$$or = \text{kopija} = x$$

$$ao = 65 \text{ cm}$$

$$oc = \frac{1}{5} \text{ od } ao = 13$$

Tedaj je $1 : x = 65 : 13$

$$x = \frac{13}{65} = \frac{1}{5} = or.$$

Vsaka črta, katero napravi r , je tedaj petkrat manjša, kakor ona, ki jo potegne po originalu kopirane k .

Iz zgornjega razmerja lahko preračunimo za vsako pomanjševanje, kako daleč je treba stranico cb na krakih oj in ag pomakniti, kakor tudi r na stranici cb . Zaznamujmo $ok = o$ (original, izvornik), $or = k$ (kopija), dobimo za pomanjšanje obrazec: $oc = cr = ab$;

$o : k = 65 : oc$; $oc = \frac{65 k}{o}$. N. pr. Izvornik bi bilo 3krat zmanjšati, torej

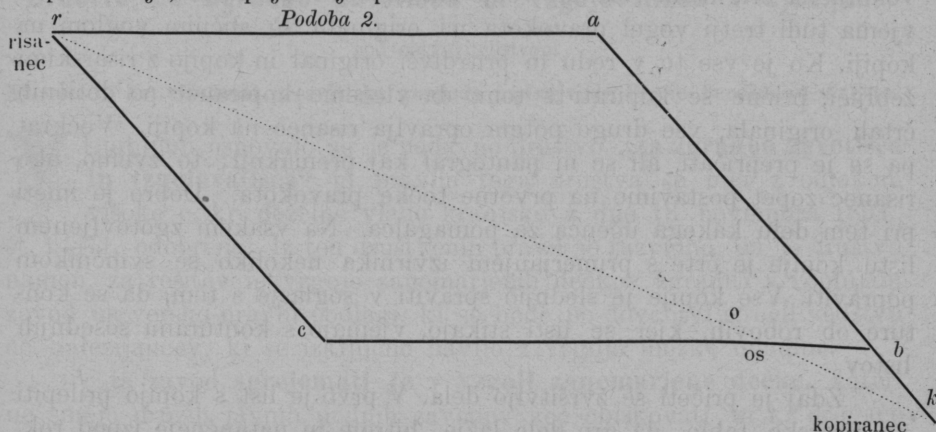
kopija k je $\frac{1}{3}$; $o = 1$; tedaj $oc = cr = ab = \frac{65 \cdot \frac{1}{3}}{1} = 21.6 \text{ cm}$; c se torej pomakne za 21.6 cm od o , ravno toliko b od a in r od c .

Zmanjšuje se pa lahko tudi v drugem razmerji. N. pr. Zemljevid $1 : 2500$ bi bilo kopirati v meri $1 : 800$. V tem slučaju je $o = \frac{1}{2500}$,

$$k = \frac{1}{8000}; \quad oc = cr = ab = \frac{65 \times \frac{1}{8000}}{\frac{1}{2500}} = 20.3 \text{ cm}.$$

Ako se predene os o v r in r v o , rabi se, kakor že prej omenjeno, pantograf za pomanjševanje ali povekševanje. Ako se stranica bc premika na krakih oj in ak in r na bc do 32.5 cm , pantograf po-

manjšuje; pri 32·5 cm je kopija enaka izvorniku. Od 32·5 cm naprej pa se povečuje, kar pojasnjuje podoba 2.

$\triangle akr \sim bko$, $ar = ak$; $ro = k$ (kopija), $bo = bk$; $ok = o$ (original), $(ro + ok):ok = ra:bk$.

Ker je pa vsejedno, ali pomaknem b za x cm od k ali za x cm od a , je potem tudi vsejedno, ali se vzame daljšava ok ali or . V zgornjem razmerju ustavim namesto ok or in namesto bk ab ; tedaj je $(ro + ok):or = ar:ab = (k + o):k = 65:ab$; $ab = rc = co = \frac{65 k}{k+o}$.

N. pr. Kopija naj bi bila $\frac{1}{3}$ izvornika, zato jo $o = 3$; $k = 1$; v obrazec ustavljeno $ab = rc = co = \frac{65 \times 1}{1 + 3} = \frac{65}{4} = 16\cdot25$ cm.

Drug slučaj. Kopija naj bi bila 3krat večja kakor izvornik; potem je $k = 3$; $o = 1$ — $ab = rc = co = \frac{65 \times 3}{1 + 3} = \frac{195}{4} = 48\cdot7$ cm.

Kopija naj bi bila 1:3000; original pa 1:5000; tu je zopet

$$ab = cr = co = \frac{65 \cdot \frac{1}{3000}}{\frac{1}{3000} + \frac{1}{5000}} = \frac{65}{3000} : \frac{8000}{15000} = \frac{975000}{24000} = 40\cdot6$$

Kolikor večkrat se povečuje, toliko daljši morajo biti kraki, toliko nenatančnejša kopija, ker so napake vedno večje. Zato pa že čez 10krat povečevati ni svetovati, ker so črte na kopiji preveč krive. Ako bi hoteli imeti kopijo n. pr. 12krat večjo kakor original, je najbolje v prvo trikrat povečati in slednjo kopijo še štirikrat.

Kopiranje se vrši na gladki tabli, katero se položi na mizo in spravi v popolnoma vodoravno lego. Svinčnik, risanec je postriti tako, da je konica centrična. Ko pričnemo kopirati, pomaknemo jeden vogel na kopiji zaznamovanega pravokota pod risanec, ravno isti vogel originala pa pod kopiranec. Risanec prestavimo na drugi vogel pravokota

na kopiji, vsled česar je spraviti kopiranec tudi na dotični vogel pravokota na originalu. Zaradi večje natančnosti poskasimo še, ako se vjema tudi tretji vogel pravokota na originalu sè sličnim voglom na kopiji. Ko je vse to v redu in pritrdivši original in kopijo z risarskimi žeblički, prične se kopirati s tem, da vlečemo kopiranec po dotičnih črtah originala, vse drugo potem opravlja risanec na kopiji. Večkrat pa se je prepričati, ali se ni pantograf kaj premaknil; to zvemo, ako risanec zopet postavimo na prvotne točke pravokota. Dobro je imeti pri tem delu kakega učenca za pomagalca. Na vsakem zgotovljenem listu kopije je črte s primerjanjem izvirnika nekoliko sè svinčnikom popraviti. Vse kopije je slednjič spraviti v soglasje s tem, da se konture ob robovih, kjer se listi stikajo, vjemajo s konturami sosednjih listov.

Zdaj je pričeti sè zvršitvijo dela. V prvo je list s kopijo prilepiti na risarsko tablo, da gre delo lažje, hitreje in natančneje izpod rok. To se napravi tako-le: Listu se rob na vseh straneh privije navzgor nekako 1 *cm*. List se obrne in razven roba lahko na nepopisani strani zmoči sè snažno gobico ali z belo cunjico, potem položi mokro stran na risarsko desko, privite robove z gumijem dobro namaže, prav trdno k deski pritisne in slednjič toliko časa papir na vseh straneh nateza, da je kolikor mogoče napet. Ko se list posuši, prevlečejo se vse črte s tušem, kateremu je primešati nekoliko kapljic klorokislega kalija, da se pozneje pri barvanji črte ne zamažejo. S tušem zgotovljeni list se oblije z vodo, in ko se posuši, prične z barvanjem. Zidana poslopja se pobarvajo rudeče, t. j. s karmino tinto. Važnejša poslopja n. pr. cerkev, šola, grad naj bodo temnorudeča, da se je na načrtu ložje orientirati. Za lesena poslopja se rabi rumeni krom št. 2 ali 3, za pota pa žgana sijena, kateri se primeša nekoliko sepije. Reke in večje potoke je pobarvati modro, koji barvi se pridene prav malo sepije. Potoki, ki so zaznamovani samo z jedno črto, se ne prevlečejo s tušom, ampak z modro barvo. Gozde je označiti z bledim tušem, travnike in pašnike blede, vrte pa temnozeleno. Hišam naj se vpišejo zaradi hitrejšega pregleda hišne številke, parcelam pa parcelne številke. Mnogo napisov na mapi ni treba, ker pisava pregled le ovira. Potrebna imena kakor tudi lastniki posameznih parcel naj se naznačijo na posebnem listu, kateri se zraven načrta (mape) razobesi. Končno naj se vsemu delu še napravi čeden okvir.

Kakó velike vrednosti je načrt šolske okolice za pričetni zemljepisni pouk, skusil sem letos sam, ko sem imel tako učilo pri rokah. S kakim zanimanjem so učenci sledili pouku in se brž izpoznali na mapi.

(Dalje prih.)

Val. Burnik.

Društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani

pod pokroviteljstvom

Nj. ces. in kr. visokosti presvitlega gospoda nadvojvode Franc Ferdinand d' Este.

VLjubljani osnovalo se je nedavno društvo „za zgradbo zavetišča in vzgojevališča“ in pravila tega društva so bila z odlokom visoke c. kr. deželne vlade kranjske z dné 18. novembra 1893., št. 14471, odobrena. Iz teh društvenih pravil je razvidno, da je društvu namen, za rešitev in vzgojo zanemarjenih dečkov zgraditi v Ljubljani zavod na versko-nravni podlagi, ki se bode po dovršitvi izročil vodstvu oč. Salezijancev, ki se izključno bavijo z vzgojo možke mladine.

V ta zavod sprejemati je v vzgoji zanemarjene dečke, kateri ne smejo drugih javnih učilnih zavodov več obiskovati in ki drugače popolnem brez vzgoje ostanejo in kot nevedni, delamrzni, brezverni in nenravni ljudje dorasejo.

Taki ljudje postanejo potem velika nevarnost za mesto, deželo, in sploh za celo državo in človeško družbo.

Ti dečki imajo se v zavodu poučevati v vseh predmetih ljudske šole ter se bodo po svoji sposobnosti kot rokodelci, ali pa za kak drug poklic vzgojevali.

V prvi vrsti obračala se bode skrb na to, da se gojenci pravno poboljšajo in kot pošteni ljudje vzgojujejo.

Potreba tega zavoda je razvidna že iz statističnih podatkov, nabrahanih na tukajšnjih mestnih šolah, kajti pri popisu konstatovanih bilo je nad 60 tacih za ta zavod godnih dečkov!

Važnost osnovanega društva in njegovih smotrov priznala je pa sijajno Nj. ces. in kralj. visokost presvitli gospod nadvojvoda Fran Ferdinand d' Este v dekretu z dné 24. majnika 1894., št. 369, v katerem izreka, da je blagovolil prevzeti visoki protektorat temu društvu.

V tem dekretu izraža presvitli pokrovitelj željo, da se težavna naloga, katero si je društvo stavilo, srečno reši celemu človeštvu v korist in da blago podjetje rodi obilo uspeha!

Istotako je našlo društvo tudi pri prevzvišenem gospodu knezoškofu dru. Jakobu Missiji blagohotno podporo, kajti isti priznal je iz verskega in rodoljubnega stališča veliko potrebo tega društva, pristopil mu kot ustanovnik in priporočil isto želeč, da bi se našlo obilo članov in podpornikov, in da se čim prej dovrši vzgojevališče in zavetišče!

Zavetišče se ima o priliki 50letnice preslavnega vladanja Našega presvitlega cesarja Frana Josipa I., t. j. dné 2. decembra 1898. slovesno otvoriti, kajti niže podpisani odbor je uverjen, da na ta način najdostojnejše dokaže svojo preudano hvaležnost in lojalnost

milemu svojemu vladarju in očetu mnogobrojnih narodov, katere ščiti z jednako ljubeznijo in skrbnostjo.

Stroški stavbe tega zavoda so preračunjeni na 100.000 glđ. in ker društvo nobenega lastnega imetja ne poseduje, nabrati bode treba celo vsoto po doneskih rednih članov, ustanovnikov in sploh po prispevkih milosrčnih rodoljubov in dobrotnikov.

Ker bode zavetišče velike koristi za celo človeško družbo, torej tudi za vsako občino, prepričan je podpisani odbor, da se sme zaupno obrniti tudi do Vas z udano svojo prošnjo, da blagoizvolite društvene namene pospeševati, bodisi s primerno podporo, bodisi da pristopite društvu kot član ali pa ustanovnik in da priporočate rodo- in človekoljubno naše društvo, katero se prav posebno plemenito versko-domovinsko dejanje imenovati mora, v prijateljskem krogu v blagohotno podporo!

Za vse, kar boste v korist blagega podjetja storili, izrečena Vam bodi iskrena zahvala in Bog Vam vse stotokrat povrni!

Društveni odbor.

Listek.

Potovanje na moje prvo učiteljsko mesto.

(Konec.)

Zelel sem si ogledati šolsko palačo. G. župnik poda mi dva ključa, od teh jednega velicega, da sem se bal, da mi izroča ključ nebeškega kraljestva. Stopil sem k šoli in k vežinim vratom. Počasi — — sè svetostjo vtikal sem ključ v ključavnico, premišljeno odpiral sem vrata v muzin hram. Zdaj stal sem v veži in zrl sem prvič v učilno sobo, ki je stala na desno odprta pred menoj.

Stopil sem vanjo. Stal sem sredi sobe, resno zamišljen, s klobukom v roci. Svetišče zdela se je i meni priprosta vaška učilnica! — — Tu notri toraj zbirala se bode deca krog mene, tu notri zrli bodo sè strahom, pa tudi z nedolžno zaupnostjo ljubčeki skrbnih mater v me, tu notri odpirala se mi bode krasna knjiga čiste otroške duše! — — Bog zna! — bodem li znal čitati v njej, mi ne ostane li njena vsebina temna — — neumevna? — — Pa — — vsaj listi te knjige so pisani sicer tajnostno, toda z jasnimi, blestečimi črtami, katere ume vsak, kdor podarja mladini vse svoje srce! Da mi bode to mogoče — — v to mi pomози Bog!

Sedaj pa še v moje stanovanje. Bilo je varno zaklenjeno, kot da bi obsezalo mnogo dražega inventarja. Kolika previdnost! Odklenem in stopim notri. Obsezalo je dve prijazni, a majhni sobici, v skupnej obsežnosti okoli 30 m².

Majhni sta majhni, te dve sobici, toda kaj bodeš pa postavil notri, Francelj? Gosli že imaš, a te imajo vse poletje prostora na peči, pa celo po zimi jim menda gori ne bode prevročje. Ali bi ti ne trebalo takoj jedne postelje, če tudi ozke, saj ženi se še ne bodeš? Potlej bi bilo pa tudi prav, da imaš mizo in vsaj dva stola, na katera posadiš sebe in gosta, ki morda kdaj zaide k tebi! In — — ali bi ne imela morebiti še jedna omara prostora v sobi? Morda bi se celo umivalnik prilegal kakej steni? Celo zrcalo bi ne bilo odveč, in pa nekaj božjih podob delalo bi sobici vabljivejši in ljudje bi vsaj videli, da si kristijan! Pa zunaj je gotovo tudi še kuhinja! Čemu li še ta potrata? Koliko skledic, lončkov, žlic in nožev, celo vilic — — — bode trebalo tamkaj! Tu pa stojiš sredi sobe prazen pa sam — — — le peč te molče gleda v tvojem siromaštvu! Oj, Francelj, to stanovanje je mnogo, mnogo preobširno za te!“

Streslo me je po udih, zavrtelo se mi je v glavi in venkaj, venkaj sem hitel — — — na zlato solnce, ki obseva bogatina in reveža — — —

Da, da! Trebalo bi vsakemu učitelju začetniku dobre, izdatne podpore poleg druge polne plače, da mu pogum ne upade prvi dan njegovega učiteljevanja! Vsaj — — — koliko pa je učiteljev, ki so sinovi premožnih hiš? Golih rok prihaja slednji v gorsko zakotje, a tudi tam mu je treba postelje, v katero se vlega utrujen in zmučen k počitku, tudi tamkaj mora imeti stol na kateri seda, tudi tamkaj si mora s čim — če tudi z borno hrano! — zalagati želodec, tudi tamkaj ne bode napačno, da ima vsaj na pol gospodski prikrojeno suktnjo!

Kako modro skrbi svet za učitelja, osobito še za začetnika! Da se bode pridno držal svojega posla, da se bode z veseljem učil, da ne zaostane v izobrazbi, podaja mu nagrado 360 gl. — — in v dveh letih že lahko avancira za celih 90 gl. — — — če bode znal pri drugej skušnji živo opisovati, kako je Hanibal čez Alpe lazil, drugače seveda ne!

Mi, ki smo uživali kot provizorični učitelji še polno plačo 3. ali 4. plačilne vrste, smo se trudoma preskrbeli z najpotrebnejšim pohištvom ter smo se siloma otresli dolgov — — — sedaj naj pa začetnik ob prejemkih 360 gl. ne obupa, naj vzgledno deluje v šoli in naj se pridno uči! Pa že mora tako biti, vsaj pravi pregovor: *plenus venter non studet libenter* — — — in to je bilo gotovo navodilo za „boljšanje“ učiteljskih plač. Pa skrb je bila brezpotrebna, kajti „*plenus*“ bi še ne bil, ako bi dodali 360 gl. tudi še jeden stotak.

Svet neče videti te slike, ki je pa le premnogokrat kriva, da marsikateremu začetniku mrače težke skrbi duha njegovega, da mu slednjič iste polnijo dušo mesto z veseljem pa — — — z gnjevom do svetega učiteljskega poklica! Kakor hitro pa kateri obnemaguje, tedaj pa kaže toliko prstov na malomarnega, brezbriznega učitelja, dviga se toliko desnic, da kamená — — — — ubozega trpina — — —

Predstaviti se mi je bilo predsedniku kr. š. sveta. „Vržem“ se v najboljšo obleko (ker druge imel nisem) pa se odpravim. Stopim v priprosto kmečko hišo, v katerej se je vrtelo troje otrok. Zakričali so, in kot bi mignil, sedeli so v zapečku, odkoder so me zvedavo pogledovali. Vpraševal sem po očetu, a videl sem le stikanje glav, slišal le šepetanje: „Nov šumošter, nov šumošter!“ — in pridrževanega, veseliga kihanja ni hotelo biti konca ne kraja.

Obrnem se venkaj in v veži srečam moža, kateremu se je videlo, da je tukajšnji gospodar, torej tudi predsednik kr. š. sveta, radi tega mu urno raztolmačim, da sem novi učitelj ter sem ga prišel pozdravit.

On vzame pipo iz ust, krepko pljune pred me, da sem se nekam plašen odmeknil, obriše desnico ob hlače, poda mi jo zaupljivo in pravi: „Nu nu — — prav, da ste prišli; kaku se vam kaj dopade?“ „Bo že, bo že, kraj je jako lep“, odgovorim mu. „Le počakate, k se vi nas navadte, pa mi vas, še ad nas ne bote tejl it!“

Ko mi je dal še resnih opominov, kako naj šolske otroke pretepam, lasam in uhljam ter sva se še domenila o pričetku šolskega leta, poklonil sem se in se vrnil v župnišče, kjer sem imel po prijaznej ponudbi g. župnika za začetek hrano in stanovanje.

Bila je prva nedelja, toraj — — moje predstavljenje celej fari. Stopal sem v ta namen od šolskega poslopja — če tudi nisem imel ondi ničesar opraviti — da se podam v cerkev. Ob obeh straneh pota stali so otroci in možakarji, nekoliko proč pa tudi žene in dekleta. Stopal sem po sredi med Slemenci, oko pa mi je le površno hitelo po njihovih obrazih, pričakovaje pozdrava.

„Kaj bo nek ta süha marzlea!“ oglesi se prvi. „Trejska, al je ničestu!“ hiti drugi. „Oh al je šibku!“ šepetale so dekleta — drugzega pozdrava nisem slišal. Takih dovtipov, ki so se tikali mojega „že tedaj gospodskega“ obraza in postave, in ki so mi gonili kri v glavo, bil bi slišal še več, da sem počasneje stopal. Povesil pa sem glavo ter jo pobrisal, kar se da naglo mimo njih v cerkev pa k organistu na kór, kjer sem bil varen vsaj glasnih opomb.

Bilo je drugzega dne. Otroci zbrali so se k srečnemu začetku v cerkev — — — in na to pa v šolsko sobo. Prvikrat zrl sem jim v oči in oni meni v lice, pa spominjam se le podobe „vernih duš na pratiki“. Ta utis ostal mi je neizbrisen, a kaj sem počel ž njimi, kaj jim govoril, to mi je tabula rasa — in menda je tudi bolje tako. To je bil začetek mojega učiteljevanja.

Pripomnim naj le še, da sem preživel na prijaznih Slemenih dvoje, zares prijetnih let. „Ko sem se navadil jaz njih“ — mirnih, treznih, delavnih in dovtipnih Slemencev, — „in oni mene“, razumeli smo se izvrstno in ostali so oni meni v prav dobrem spominu, in upam, da jaz njim jednako.

Fran Őrnagoj.

Književnost.

Knjižnica za mladino. (Ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“. Izdatelj in odgovorni urednik Andrej Gabršček; cena snopiču 20 kr., naročnikom za 12 snopičev 1 gld. 80 kr.)

Hvalevreden nálog dala si je „Zaveza“ hoteč izdavati „Knjižnico za mladino“. Nihče ne bode trdil, da imamo Slovenci že dovolj mladini primernih knjig, nasprotno — vsakdo mora priznati, da jih nam nedostaje. Slovensko učiteljstvo je zatorej z veseljem pozdravilo ukrep „Zaveze“, da hoče ona našo književnost pomnoževati z izdavanjem mladinskih spisov. Dvanajst snopičev namerava vsako leto poslati med slovensko mladež; v koliko iztisih — to je seveda odvisno od naročnikov, pa tudi — od kakovosti knjig.

Začetek tega podjetja je storjen. Prvi snopič je zagledal beli dan in o njem hočem tu nekoliko spregovoriti. Prvi snopič obsega dvoje povestij: „Dva brata“ in pa „Milosrčna Zorana“. Prvo je prevel iz laščine Dušan Mladinski, drugo pa iz nemščine Janko Lebán. Vsebina prve je v kratkem ta: Skalar, imovit trgovec v mestu G. je imel dva sina. Janez — starejši je bil malopridnež; Jožef — brat njegov — pa je bil priden. Vsi poskusi starišev, da bi Janeza poboljšali, bili so zaman. Deček je postajal čim dalje hudobnejši. Uhajal je od doma, hoteč si med svetom poiskati sreče. Prvikrat so ga stariši dobili kmalo nazaj, drugokrat ga je rešil brat Jožef iz vode, v katero je padel pri svojem begu. Tretjikrat pa se mu beg posreči v družbi nekega malopridneža. Doma je pustil pismo, v katerem naznanja starišem, da hoče v Ameriko. No, tako daleč nista prišla. Zinanjka lojima je denarja. Janez je obžaloval svoj korak, a upal se ni domú; bil je popolnoma v pesteh svojega druga. Hudobnež ga je vedel pa tudi dobro vporabljal. Kot glumač je hodil po svetu, Janeza pa je napravil v „pajaca“ ter vadil „vratolomne skoke delati“, po vrvi hoditi i. t. d. Pri tem uku je dobil marsikatero „batino“, za hrano pa le kruha in vode. Več let je preživel na ta način. Slednjič ga pregovori mlad pomorščak, da se poda proti domu z ladijo, na kateri je taisti služboval. Toda vihar zanese ladijo do „marokanskih bregov“, kjer jo napadejo morski roparji. Mnogo mornarjev je bilo ubitih, mnogo ranjenih. Mrtve, smrtno ranjene in starce so pustili roparji na ladiji, katero so potem potopili, mlajše in trdnejše — med njimi tudi Janeza — so pa z drugim blagom vred spravili na svojo ladijo. Kmalo na to pa vrže vihar tudi to ladijo na skalo, ob kateri se razbije. Vsi potonijo samo Janez se reši na peščen breg, kjer ga čez pet dni najde njega brat Jožef. Izkušen in poboljšán se vrne k svojim starišem.

Kakor je iz teh kratkih podatkov razvidno, je povest zanimiva in otroci jo bodo gotovo radi čitali.

Druga povest „Milosrčna Zorana“ je dokaj krajša pa tudi manj zanimiva.

Rakitniški grajščak vzel je siroto Zorano za svojo, ko mu je smrt vzela ženo in dva sinka. Nekega dné stopi Zorana v „konjušnico“ (konjak). Tu hoče pogladiti konja, ta pa jo udari, da se nezavestna zgrudi na tla. Razjarjeni grajščak zapodi vsled tega hlapca Miho z ženo vred iz službe, da si je bil nedolžen. Ko Zorana okreva, prosi grajščaka, da bi Miho vzel zopet v službo, a ta noče o tem nič slišati; pač pa mu pošlje skrivaj nekaj denarja z zagotovitom, da mu bode toliko dajal vsak mesec. Zorana ni o tem ničesar vedela. Bolelo jo je, da živi Miha v pomanjkanji radi nje. Spomni se, da ima isti sina-uradnika v mestu, kateri se pa za svoje stariše prav nič ni brigal. Temu piše, ter ga opominja otroških dolžnosti do starišev. To ga gane, poda se k Mihi. Ta spozna pisavo Zorino, ter hiti s sinom k Zorani zahvalit se jej na tej milosrčnosti. Zorano postopanje je tudi grajščaka toliko omeščalo, da je vzel Miho in njega ženo zopet v službo.

Kar se torej vsebine tiče, sta obe povesti primerni pa tudi poučni mladini. V tej zadevi je „ocenjevalni odbor“ pravo pogodil; nikakor pa ni spolnil svoje dolžnosti glede jezika.

Odkritosrčno povemo, da smo v tej zadevi pričakovali mnogo mnogo več, kakor smo našli. Ker je izdavanje „Knjižnice za mladino“ saj posredno podjetje „Zavezino“, sme pač vsak učitelj zahtevati, da so spisi, kateri se pošiljajo pod njenim imenom med svet — **popolni!!** A temu ni tako! Jezik „Dušana Mladinskega“ je dokaj neokreten, na mnogih mestih slovniško napačen, stilizacija slaba posebno v prvi povesti.

V dokaz tem trditvam naj navedem naslednje: G. Dušan Mladinski piše dosledno „ljubezniv — ljubeznivo — ljubeznivost“, da si je vsakemu učencu četrtega razreda znano, kako se imata končnici „njiv“ in „ljiv“ pisati. Zdavnej je tudi že dognano, da je edino le prav „pouk“ in „poučen“ vendar pa piše on „poduk“ (str. 4) in „podučen“ (str. 8). Samovoljno uriva samoglasnike v besede, v katerih ne smejo biti. On piše: — — — vedno se je držal kiselo“ — — — „giberalgarsko“ — — — „čemerem“! Izpušča pa drugod samoglasnike, kjer bi jih ne smel n. pr. „možicelja, ladje, vrveco“ (mesto: možicelja, ladije, vrvico). Slovnično napačno je nadalje: „Gospa Skalarjeva je po izginolnem sinu“ . . . ravno tako tudi . . . „hišo očetno“ (str. 33 in 46). Germanizem je: . . . „maša je pri koncu“ (die Messe ist zu Ende).

Tudi ne vem, zakaj piše na str. 19. . . . „da je moral ostati bolni mu brat Janez doma“ . . . , na strani 20 . . . „pa tudi brat mu Jožef ne bil bi trpel, da bi se kdo šalil, z bratom mu Janezom!“ na str. 25. „Zakaj (mesto kajti) oproščeni deček objame dobrega si brata“ . . . Stran 35. Le ljubeznivost (!) dobrih mu starišev . . . On piše „vzrok“ mesto uzrok, vseh mesto „uspeh“ i. t. d.

O slabi stilizaciji naj pričajo naslednji stavki: Na strani 18: „Vedeti morate, da jesti preveč slaščic, ni dobro, če so tudi dobre in sveže“. Na str. 25. Ko so drugi otroci odhajali, Jožef ni ostal . . . Na str. 27. Janezu pa so bili vsi ti lepi opomini „skoz eno uho notri, skoz drugo ven“. Na strani 33. „Toda strah, ki je dečka imel, je bil tolik, da dalje časa ni mogel priti k zavesti“ (Kdo — strah?) Na strani 41. „On da bi se udal strogemu delu v taki šoli?“ Stran 48. „Kakor se je dalo sklepati iz vsega, zviti tat, ki je vedel za vse slabosti Janezove, uporabil je lepo priliko, ter iz dečka izvlekel (!) vse, kar mu je bilo potrebno znati, da je tatvino lahko izvršil“. Str. 57. Janezu, to videčemu, šumela (!) je mrzla (!) groza po kosteh i. t. d.

Izraz „služinčad“ se rabi le v poniževalnem, zaničevalnem pomenu, kar pa v tej knjigi ni na mestu. Okoren je tudi izraz „malodoberni“, „malodobernega“, „malodobernemu“ in „malodobernik“ mesto malopriden in malopridnež. „Ravno tako tudi „brodolom“ (= Schiffbruch) in „brodolomne ladje“ (!).

To so nekatere napake; a poleg teh je še mnogo družih. Gospôda! — tako se ne piše! Mi potrebujemo knjig za mladino, a potrebujemo dobrih ne slabih!

Proti izdavanji takih knjig pod imenom „Zaveze“ moramo protestovati, kajti knjigo bi imel pregledati ocenjevalni odbor! Kaj naj si misli svet o njem, ako se izda pod njegovim nadzorstvom tako pomanjkljiva knjiga! V odboru so učitelji in ne bomo se smeli čuditi, ako se bode nam predbacivalo, da nismo zmožni slovenščine! Tu se gre za našo stanovsko čast, zato pričakujemo, da bode drugi snopič te knjižice boljši od prvega.

Pripoznamo pa, da je podjetje potrebno vsestranske podpore. S temi vrsticami nismo nikakor hoteli stvari škodovati — pač pa koristiti. Sami s seboj moramo biti strogi, sicer bodo drugi z nami! Prepričani smo, da bode od slej naprej „Knjižnica“ zadostila vsem zahtevam! Torej sezite urno po njej in širite jo med slovensko mladino!

L.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Občni zbor Slovenskega učiteljskega društva.) (Konec.)
Ako Vam še povem, da se je „Učit. Tov.“ tiskal v prvih dveh mesecih v 800 izvodih ter

pridno ponujal križem sveta za nizko ceno in gotovo plačilo, naslednje mesece pa le v 700 izvodih za stalne naročnike na Kranjskem, Koroškem, Primorskem, Štajerskem in drugih deželah in sicer:

Dežele	Plačujoči						Brezplačno			Skupaj
	učitelji	učiteljice	neučitelji	šolski sveti	čitavnice, društva i. dr.	skupaj	v zameno	sotrudnik.	skupaj	
Kranjsko	309	84	55	12	42	502	18	6	24	526
Koroško	1	—	1	—	—	2	1	—	1	3
Primorsko	59	9	12	—	12	92	2	—	2	94
Štajersko	12	3	—	—	4	19	4	1	5	24
Hrvatsko	1	—	—	—	1	2	6	—	6	8
Avstrija p. Anizo	—	—	—	—	—	—	4	—	4	4
Češko	—	—	—	—	—	—	3	1	4	4
Moravsko	—	—	—	—	—	—	3	—	3	3
Ogersko	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Šlezija	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Serbija	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Skupaj	382	96	68	12	59	617	44	8	52	669

sem menda povedal vse za upravno l. 1894.

Pri tej priliki usojam si Vas najuljudneje prositi dovoljenja oziroma potrpljenja, da ta pogled, ki je ravnokar švigal po umirajočem letu, obrnemo v bližnjo prihodnost. Ta naša prihodnost pa je, kakor vsaka druga, temna. A kaj nam tema, ko si moremo v sedanjem času pomagati z razno svetilno maščobo, plinom in celo z elektriko. Jedno ali drugo tako snov prižgemo oziroma obudimo in najgostejša tema izgine; našemu očesu se pa pokaže to, kar smo želeli videti. Tudi naše društvo ima svetlobo vzbujajoča sredstva. Moja naloga je torej, da te lučice prižgem in Vam v polumraku pokažem naše mračno prihodnje finančno stanje v starih glđ. — Društvo ima namreč v zalogi:

„Knjižnica za mladino“ v skupni vrednosti	40 gld.	— kr.
Komensky „Didaktika“	190	—
Dimnik „Domoznanstvo“	295	—
zaostala naročnina od l. 1890., 91., 92.	211	26
„ 1893.	441	—
„ 1894. (224 naročnikov)	672	—
skupaj	1.850 gld.	25 kr.

Ako odštejemo letošnji primanjkljaj 164 „ 82 „

znaša društveno premoženje koncem l. 1894. 1.685 gld. 43 kr.

Če se zaloga deloma razproda in zaostala naročnina iztirja, izginel bo primanjkljaj in moj naslednik bo imel izredno čast leto obsoroj ne le molčati o primanjkljeji, temveč tudi Vam pokazati lepo gotovino. Da pa mu bo to mogoče, prosim tužbrane gdč. in gg., da blagovolite tej nadi pripomoči v uresničenje s tem, da priporočate svojim ožjim prijateljem „Učiteljski Tovariš“ v obilno naročbo, saj se bode preostanek uporabljal le v dobrodelne namene članom našega stanu.

Za leto 1895 so bili pregledovalcem računov izvoljeni ggđđ.: Marout, Josin Maks in Schiffrer Fran.

Iz knjižničarjevega poročila je razvidno, da šteje knjižnica 570 zvezkov in 23 šolskih knjig. 22. osebam se je izposodilo 26 knjig.

O „Deželnem učiteljskem društvu“ je poročal g. Primožič: V daljšem, pohvalno sprejetem govoru utemeljil je potrebo, da se deželno društvo osnuje. Stavil je nastopni predlog:

„Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani sklene z dvetretjinsko večino, da se društvena pravila prenarede ter se za podlago prenaredbe vzame osnova

društvenih pravil, kakor je bila priobčena v 24. številki letošnjega „Učiteljskega Tovariša“. Ta predlog je bil soglasno odobren. Na to pričela se je specialna debata, katere so se udeležili poleg poročevalca tudi gg. prof. Levec nu. Jeglič, u. Likar, u. Dimnik, nu. Čenčič, u. Janežič, u. Krulec, nu. Turk idr.

Zaradi pomanjkanja časa se ni mogla debata o vseh točkah preosnove dokončati, ter je stavil g. u. Kecelj predlog, da se skonča debata o preosnovi pri naslednjem občnem zboru „Slov. učiteljskega društva“. Ta predlog se je z dodatkom g. prof. Levca, da je naslednji občni zbor tekom velikonočnih počitnic sklicati, soglasno odobril ter se je sklenilo še nadalje, da se do tedaj povabijo k dotični odborovi seji zastopniki posameznih okrajnih učiteljskih društev z namenom, da tudi oni izrazijo svoje mnenje o preosnovi in da bo ob enem mogoče do tistega časa nameravan projekt uresničiti. Na to je bil per acclamationem izvoljen stari odbor. Volitev delegatov se je prepustila odboru.

G. Jeglič predlaga, da naj odbor prosi primerne nagrade za kmetijski poduk. S tem je bil končan dnevni red.

Takoj potem je zborovalo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvinkta v Ljubljani.“

G. Jak. Dimnik je poročal o dosedanem delovanji osnovalnega odbora, ter omenil, da je do sedaj nabranih 452 K 26 h.

V odbor je bil izvoljen ves odbor „Slov. učiteljskega društva v Ljubljani“ le namesto g. Javoršek Antona vstopi g. Režek Jurij, učitelj v Ljubljani.

Ko je še gospod predsednik naznanil, da zahteva „Logaško učiteljsko društvo“ svojih 106 poslanih kron nazaj, ker se ne imenuje društvo „Učiteljski dom“ ampak „konvinkt“ se je ob $\frac{3}{4}$ na 1 popoldne zaključilo zborovanje.

Na predvečer je bil „drugi društveni večer“ v salonu pisarne g. Hafnerja. Zbralo se je bilo nad 70 društvenikov in gostov. Gospod predsednik Andrej Žumer je vse presrečno pozdravil in potem predaval jako zanimivo o Lvovski razstavi, g. Fr. Črnagoj pa o vojni iz leta 1894. Oba sta žela zasluženo pohvalo, posebno mnogo živahnosti pa je prouzročila g. Črnagojeva hroščeva vojna. Upamo, da nas bode g. Črnagoj kmalo zopet zabaval s svojim svežim humorjem. Ako omenim, da so bili gospodje pevci prav dobro razpoloženi in da smo sedeli do pozne ure v prijaznem razgovoru, vé vsak, da je bil to prav prijeten večer, za kar pa gre posebna hvala zunanjim gospodom tovarišem.

V petek popoldne t. j. 28. grudnia preteklega leta je imel odbor svojo prvo sejo, v katerej se je tako-le konstituiral:

Žumer Andrej, predsednik; Raktelj Fr. podpredsednik; Furlan Jak. tajnik; Kecelj Al., blagajnik in upravnik lista; Dimnik Jak., urednik glasila; Janežič Janko, knjižničar. Odborniki: Cepuder Jožef, Javoršek Anton in Likar Janko.

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvinkta“ je pa tako-le sestavljen: Žumer Andrej, predsednik; Raktelj Fran, I. podpredsednik; Kecelj Alojzij, II. podpredsednik; Režek Juraj, tajnik; Dimnik Jakob, blagajnik; Cepuder Josip, Furlan Jakob, Janežič Janko, Likar Janko, odborniki.

Iz Idrije. († C. kr. šolski ravnatelj Jakob Inglič.) Neizprosna smrt je imela v lanskem letu bogato žetev v naših vrstah. Njena zadnja žrtev je bil g. Jakob Inglič, ravnatelj tukajšne c. kr. rudarske šole, ki je po kratki, a mučni bolezni, udan v voljo Božjo zatisnil svoje blage oči v dan 22. grudnia l. l. ob 7. uri zjutraj. Dobro smo vedeli vsi, da ni zanj nobene pomoči več, ker domači in tuji zdravniki so mu le še malo časa prisodili, ali vendar ni nobeden mislil, da bode blagi pokojnik tako hitro izdihnil dušo.

Ko smo 19. listopada l. l. spremili njegovo soprogo, ki je bila jako skrbna in pridna gospodinja, k zadnjemu počitku, je bil ranjki že bolan. Zlatenica se je jela ga prijemati, zato smo mu tovariši svetovali, naj prosi za dopust, da pozabi žalost in okreva. Ali kakor bi slutil, če se uleže, ne bode več vstal, branil se je do zadnjega in se še le ulegel na zdravnikovo povelje. K zlatenici je še pritislila vodenica in ga položila na mrtvaški

oder. Raz šolsko poslopje je v znak žalostnega dogodka visela dolga črna zastava; tudi druga društva, katerih član je bil, so razobesile črne zastave.

G. Jakob Inglič je bil rojen v dan 4. malega srpana 1838. leta v prijazni Stari Loki, kjer so imeli stariši majhno posestvo, a oče njegov je bil tudi mizar. Ko je dovršil tedanjo c. kr. glavno šolo v Škofji Loki, so ga stariši leta 1851. upisali v Ljubljansko gimnazijo, katero je z dobrim uspehom dovršil leta 1859. Potem je stopil v ljubljansko semenišče, da bi po želji starišev postal mašnik. Skoraj tri leta se je pripravljal za ta častitljivi a odgovorni in težavni stan; ker pa ni čutil pravega poklica v sebi, je dal semenišču slovo in stopil leta 1862. kot učitelj v Waldherrjev učni zavod v Ljubljani. V jeseni leta 1863. je prebil preiskušnjo učne usposobljenosti za glavne šole s prav dobrim uspehom. Z odlokom visocega c. kr. finančnega ministerstva je bil leta 1867. imenovan drugim učiteljem na tukajšnji c. kr. rudarski šoli, kjer je službo pa še le 29. svečana leta 1868. nastopil. Ravnateljsko službo je delj časa začasno opravljal, leta 1878. je bil pa stalno ravnateljem imenovan.

Blagi pokojnik je bil marljiv, vesten in jako sposoben učitelj, učiteljskemu osebju pa odkritosrčen prijatelj. Prebivalstvo mesta in okolice ga je zelo spoštovalo in ljubilo; bil je zares dobrodušen človek. Več kot 12 let je zastopal učiteljstvo v c. kr. okrajnem šolskem svetu in se je vedno možato potegoval za učiteljske pravice. Tudi kot mestni odbornik je storil mnogo v prid in blagor našega rudarskega mesta.

Pogreb je bil veličasten; udeležili so se ga vsi uradniki, meščani in veliko družega ljudstva. Tudi tovariši učitelji so prihiteli in predragemu tovarišu skazali zadnjo ljubav, a gotovo bi bili še v večjem številu prihiteli, ko bi ne bil isti dan „sveti večer“, in imajo mnogi učitelji dokaj opravila v cerkvi.

Truplo Tvoje smo izročili zemlji, duša Tvoja, pa upamo, uživa večno plačilo v nebesih. Z Bogom, predragi tovariš, bodi Ti zemljica lahka! —g—

Društveni vestnik.

Iz Ljubjane. (Občni zbor vdovskega učiteljskega društva.) (Konec.)
Na to je poročal blagajnik.

Račun kaže gospodarjenje z denarjem v minolem letu. Ostanka je bilo v blagajnici 31287 gld. Letnina in vstopnina je znašala letos 759 gld., vlani pa 67850 gld. Obresti od obligacij so znašale letos 195950 gld., vlani pa 201460 gld., razloček pride v račun v prihodnjem letu, ker se nekaj obligacij še sedaj spreminja v kronsko veljavo. Obresti od posojenih kapitalov so znašale letos 31 gld., vlani pa le 680 gld. Vrnene kapitala je bilo letos 57 gld., vlani pa 80 gld. Povračila strank za kolek je bilo 645 gld.

Stroški:

Vdov je bilo podpiranih letos 14, sirot pa 25 in so dobile 1587.78 gld., vlani pa 1576.91 gld. Ekvivalent je znašal letos 2620 gld., vlani pa le 2015 gld. Blagajniku in tajniku se je dalo razun navadnih 30 gld. še 15 gld. za izreden trud, ker so se prepisale knjige.

Vsega društvenega premoženja v obligacijah, dolžnih pismih, v hranilnicah in v gotovini je sedaj 53560 gld.

Iz obširnih debat je omeniti le, da se je naglašala potreba spremeniti obliko sedanjega računskega sklepa po uzoru posojilničnih računov in da se je vnel živahen razgovor o predlogu odborovem, da naj se tudi letos, kakor uže dve leti poprej učiteljem, vplačujočim nad 30 let, spregleda letnina. Konečno je bil odborov predlog vendarle sprejet in tako bodo tudi v tekočem letu ustanovitelji društva iz let 1860, 61, 62 oproščeni vplačevanja letnine za leto 1895.

Potem se je vršila volitev novega odbora. Z večino glasov je bil voljen predsednikom Feliks Stegnar, c. kr. učitelj, blagajnikom pa Matej Močnik. V odbor so bili pa voljeni člani: Iv. Borštnik iz Šmarja, Jožef Cepuder in Jakob Dimnik iz Ljubljane, Ribnikar Vojteh iz Logatca, Valenta Božidar in Žumer Andrej iz Ljubljane ter Janko Žirovnik iz Št. Vida.

Takoj po volitvi se je odbor konstituiral in je bil izbran za podpredsednika Jakob Dimnik, za tajnika pa Jožef Cepuder — oba mestna učitelja v Ljubljani. Končno so se rešile še prošnje, ki spadajo v odborovo področje. V društvo sta bila sprejeta: Simon Karol iz Lesec in Lovšin Frančišek iz Vinice. Prošnji dveh drugih učiteljev sta se odložili do prihodnje odborove seje. Izredni podpori sta se dovolili 2 učiteljema; prošnji dveh drugih sta se za sedaj odklonili. V pregledovalce računov so bili voljeni za l. 1894/95: Javoršek Anton iz Šiške, Armič Leopold in Furlan Jakob iz Ljubljane.

Cepuder, tajnik.

Vestnik.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani so letnino za tekoče leto po 2 K plačali gg.: Alojzij Kečelj, učitelj v Ljubljani, Anton Smrdelj, učitelj na Planini pri Vipavi in Ivan Štupica, učitelj v Dražgošah na Gorenjskem. Hvala!

J. Dimnik, blagajnik.

Važna ministerska razsodba. O svojem času smo poročali, — tako piše „Soča“ — da je vis. dež. šolski svet razveljavil izvolitev g. A. Vrtočca, učitelja v Tolminu, kot učitelj, zastopnika v okr. šolskem svetu z razlogom, da pristoji postavno eno zastopništvo g. Šircu kot voditelju „glavne“ (!) šole v okraju. Proti tej razsodbi je šlo na ministerstvo več utokov in to je bilo popolnoma drugačnega mnenja ter razsodilo, „da tolminska šola ni nikaka glavna šola v okraju, ampak navadna ljudska šola“ in s tem gosp. Širca po kratki zastopniški dobi častno odslovilo. Vender se bo vršila nova volitev obeh učiteljskih zastopnikov, ker po ministerski razsodbi mora biti ta volitev popolnoma samostojna, kakor vsaka druga volitev, in ne kot točka okr. učitelj. konferencije. Takô je ministerstvo določilo že vsled utoka gosp. A. Jakobi-ja o volitvi v mestni šolski svet goriški. S to razsodbo sta dva gospoda, katera uganjata na Tolminskem z učiteljstvom že več let „svoje burke in šale“, dobila od ministerstva že v drugo gorko zaušnico. Tolminsko učiteljstvo moramo pa pohvaliti, da se tako krepko in vstrajno poteguje za svoje pravice.

Podpore za šolske zgradbe. Za 1895. leto dovolijo se za šolske zgradbe sledečim šolskim občinam podpore iz deželnega zaklada: 1. Harije 200 gld., 2. Zagorje 200 gld., 3. Prem 200 gld., 4. Razdrto 300 gld., 5. Gora 300 gld., 6. Mesto Kočevje 1000 gld., 7. Mozelj 400 gld., 8. Bučka 400 gld., 9. Skofja Loka 500. gld, 10. Rakitna 200 gld., 11. Zasp 100 gld., 12. Leše 100 gld., 13. Rateče 200 gld., 14. Belapeč 200 gld., 15. Bled 200 gld., 16. Sv. Jošt 200 gld., 17. Trnovo 500 gld., 18. Mengoš 400 gld., 19. Tribuče 100 gld., 20. Predvor 100 gld., 21. Želimje 200 gld. Skupaj 6000 gld.

Pouk v deških ročnih delih. Društvo za deška ročna dela v Avstriji bode v letošnjih počitnicah priredilo osmi tečaj za vzgojo učiteljev, ki se bodo poučevali v ročnih delih. Tečaj bode na Dunaji od 16. mal. srpana do 17. vel. srpana in je brezplačen. Oglasila je pošitjati do dne 15. rožnika predsedniku g. Aleksandru Riesu, VII/3, Burggasse 98, na Dunaji.

Šolska tabla, kakor jo kaže slika, ki žal ni najbolje posneta, obstoji iz stojala: 2 stebrov, ki sta vezana s prečnicami in imata v dnu nogi, v vrhu pa škripeca, čez katera teče vrvica, ki nosi tabl. Tabli sta vdelani v okvir in se v njem sučeta ob pokončni osi, med tem ko se v spodnjem delu stebrov na nju naslanjata; drčita pa zadnja pokončno, sprednja pa poševno ob stebreh. Sprednja služi za risanje, računstvo, lepomisje, razlaganje in sploh za vse, kar se hoče otrokom pokazati in razložiti; zadnja pa za naloge, ki se imajo istočasno izdelati v zvezke in naj jih otroci ne vidijo, da ne prepisujejo. Koncem ure, ko je naloga izdelana, vzdigne in obrne se tabla, ter se naloga popravlja z učenci. Vse napačne besede naj se sedaj na prednjo tablo, ki je v nižini, pred kroglicami, prav zapišejo; tudi učenci naj jih ob robu zvezka še jedenkrat zapišejo, v nalogi pa popravijo.

Med stebroma v sprednji polovici je ruski računski stroj. Bele kroglice izpred bele plošče se vlečejo pred zadnjo črno tablo, kar jih stori posebno dobro razvidne. Nazorila, ki so v predalih pod žicami, se obešajo svitla pred črno tablo, temna pa pred belo ploščo. Lavtarjeva stotica so bele leče z rudečemi deseticami pred gornjo črno prečnico. Na vrhni letvi okvirja prednje table je pritrjena žica s premakljivimi kljukicami, kot vešalo za stenske table in zemljevide s penkljami; na njo priviti sta tudi sponi za oprijem zemljevidov na palicah.

V sredini spodnje letve ima okvir gumb, ob katerem se tabla potisne više ali potegne nizdol. Ako se hoče rabiti druga stran, potisne se tabla v nadglavje, pritisne na jeden konec in tabla se obrne, potegne nizdol, ter piše dalje. Vsaki tabli se doda stalno ravnilo, ki se obesi na stojalo in pod njim dvije tabla črto za črto, ob ravnilu pa vlečejo črte; tako se načrta tabla hitro, natančno in poljubno z najmanjšim trudom in brez

če jih pregleduje doma sam; tudi lahko pusti učenca na tablo računati, ne da bi kdo videl, kaj piše; součenci ga samo slišijo, kar onemogoči vsako prepisovanje.

Omenim še, da stvar ni tako nova, kakor se predstavlja, imel sem klop in tablo že jedno leto v porabi in kar sem navedel, navedel sem iz prepričanja:

Prezvemó se tudi naročila na vso šolsko opravo, izvrše se solidno in po kolikor moči nizki ceni.

V obilo naročbo se priporoča

Flor. Rosman,

učitelj, patentnik v Krškem, Kranjsko.

Umrla je dné 7. prosinca t. l. gospa Marija Šest, roj. Andolšek, nadučiteljeva soproga in umirovljena učiteljica v Metliki. N. v m. p.!

Baron Desiderius Banffy, novi ministerski predsednik ogrski, ima za ženo bivšo učiteljico. Našim učiteljicam bi pač privoščili, da bi bilo več tacih predsednikov na svetu, kajti bržkone se ženam ministerskih predsednikov bolje godi, kakor pa ljudskim učiteljicam.

Zahvala. Blag. g. Evgen Lah, mesni konceptni pristav v Ljubljani, je podaril učiteljski knjižnici tukajšnje šole jeden iztis „Učiteljskega Tovarisa“. Za ta blagodušni dar se mu v imenu učiteljstva najtopleje zahvaljuje

Anton Skala, šolski vodja.

Vipava, 23. prosinca 1895.

Zahvala. „Narodna šola“ blagovolila je v minulemu letu 2krat za malo vsoto tukajšnjim revnim učencem podariti obilo pisalnega in risarskega blaga. Darovalci k temu so bili: sl. meščanska posojilnica v Kamniku, g. Andr. Svetlin, župan na Mlaki in Jerman Janez, posestnik v Mostah. Vsim tem dobrotnikom se v svojem in v imenu obdarovanih učencev najtopleje zahvaljuje šolsko vodstvo.

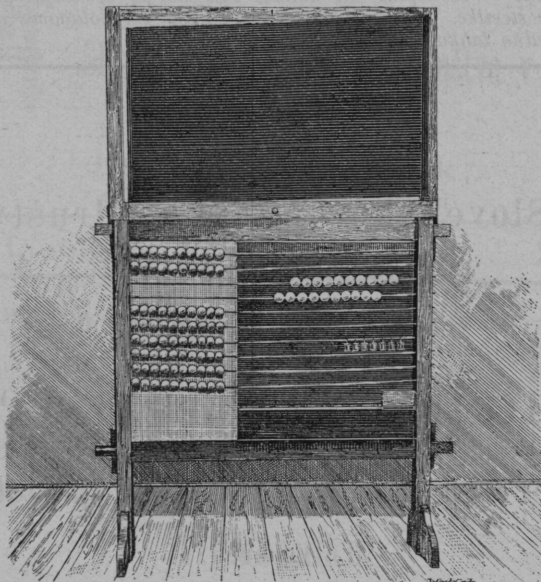
Jos. Mesner, voditelj.

Komenda, 16. prosinca 1895.

Zahvala. Podpisano šolsko voditeljstvo izrekuje „Narodni šoli“ za mnogo poslanega šolskega blaga v imenu šolske mladine najtoplejšo zahvalo.

Ivan Rodič.

V Št. Juriji pod Kumom, dné 9. prosinca 1895.

vsake pripomoči.

Tabla združuje v sebi vse, kar se potrebuje za nazornost, ni treba nikjer nobenega cveka, nobenega vešala, nobenega posebnega računskega stroja, vse se lahko namesti na tabli, ki stoji gotovo na najbolj razsvetljenem mestu; vrhu tega pa še omogoči učitelju, ki poučuje dva ali več oddelkov ob enem, da more vse naloge pregledati in popraviti in to z učenci, kar je gotovo večje vrednosti, kakor

Uradni razpis učiteljske službe.

Št. 71

o. š. sv. Na trirazredni ljudski šoli na Jesenicah je stalno popolniti služba nadučitelja in šolskega voditelja s prijemki II. plačilne vrste in prostim stanovanjem.

Obrok za prošnje do 2. svečana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 17. prosinca 1895.

Listnica. Več dopisov in člankov smo morali zaradi tesnega prostora odložiti na prihodnje številke. Prosimo potrpljenja; pride vse polagoma na crsto. — Novim naročnikom še vedno lahko postrežemo z vsemi številkami.

VABILO.

„Slovensko učiteljsko društvo“

priredi svojim udom in prijateljem

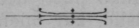
v sredo dné 6. svečana t. l.

🌿 obiteljski zabavni večer 🌿

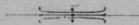
v dvorani Hafnerjeve pivovarne na sv. Petra cesti.

Vspored :

1.) Petje, 2.) godba, 3.) tombola in 4.) ples.

Začetek veselici ob 8. uri zvečer.

Čisti dohodek tombole je namenjen „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta“.

Po pripravah posebnega veseličnega odbora se smemo nadejati, da bode veselica sijajna in zabavna in da nam bode moči pozdraviti mnogo gospic tovarišic in gospodov tovarišev z dežele ter drugih častitih gostov. Kdor bi ne dobil posebnega povabila, naj mu zadostuje to, zakaj lahko je mogoče, da se pri razpošiljanji prezré to ali ono ime.

Na veselo svidenje pri zabavnem večeru!

Odbor.

👉 Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih! 👈

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.